

Mans tacades de sang catalana

TERESA POUS

NARRATIVA

Màrius Carol, *El segrest del rei*.
Planeta. Barcelona, 2003.

“No podem restar quietes i deixar que mans tacades de sang catalana remenin les despulles dels reis que portaven la senyera avui prohibida”. Aquesta exhortació la formula Pere Figuera a *El segrest del rei* i la dirigeix als seus companys universitaris, catalanistes i lluitadors per la llibertat durant la dictadura de Franco. L'any 1952 Figuera vol segrestar el cadàver del rei Jaume I per evitar que els funcionaris del dictador profanin el sepulcre reial i remenin els ossos del monarca per traslladar-los des de la catedral de Tarragona fins al monestir de Poblet. El rei havia manifestat la seva darrera voluntat de reposar definitivament al cenobi cistercenc però no es podia permetre que el trasllat resultés una ofensa més a Catalunya. La mort de Jaume I el Conqueridor es relacionada a la *Crònica* de Ramon Muntaner i s'hi expressa el desig del monarca amb aquests mots: “L'ànima se partí del seu cos, e se n'anà en Parais a sis dies a l'eixida de juliol de l'any mil

dos-cents setanta-sis [...]. E lleixà que el seu cos fos portat a l'orde de Pobles, qui és enmig de Catalunya, de monges blancs”.

L'autor d'*El segrest del rei*, Màrius Carol, és director de comunicació del grup Godó, columnista de *La Vanguardia*, comentarista a Catalunya Ràdio, RAC i a Onda Cero, i ha presentat programes a TV3 com ara *Classificació ACR*, sobre els arxius del franquisme, i *Nexes*, sobre la història de Catalunya. *Contra periodistas*, *Barcelona, de bat a bat*, *Catalans o 'polacos'*, *Dalí, el final ocult de un exhibicionista* són alguns títols dels seus llibres. *La conjura contra el gourmet* i *Les seduccions de Júlia*, que va obtenir el premi Ramon Llull 2002, són les dues novel·les anteriors a *El segrest del rei*.

En una entrevista de Rosa Maria Piñol del febrer del 2002, Carol, referint-se a *Les seduccions de Júlia*, deia: “La meua novel·la és, bàsicament, el resultat de molts records i vivències personals, tot i que també he construït una trama”. A *El segrest del rei* també construeix l'argument amb una combinació de records i de ficció. Però en aquest cas els records provenen de José Antonio Linati, Joan Reventós, Josep Maria Ainaud de Lasarte, Joan Miquel Nadal, Agustí Altisent, Fèlix Millet i Miguel Lorente.

JORDI GARCIA

Màrius Carol ha publicat la seva tercera novel·la

La primera part de l'obra tracta de l'intent de segrest de la mòmia del rei Jaume I, del seu trasllat a Poblet i de l'organització del desplegament d'una senyera gegantina que haurà d'embolcallar la muntanya de Sant Pere Màrtir el

dia de la cloenda del Congrés Eucarístic Internacional –anomenat irreverentment L'Olimpíada de l'Hòstia– per tal que pugui ser vista per totes les autoritats franquistes, periodistes i assistents a l'acte.

La segona part exposa els

treballs i peripècies d'uns forenses per identificar, entre d'altres, les despulles del rei Jaume I, les de Blanca de Navarra i les del seu fill, el Príncep de Viana. Un forense català viatjarà a Poblet on conversarà amb el pare Altisent i quedarà lligat a la història de l'intent del segrest de les restes mortals del rei català. El principi de la segona part és desconcertant perquè el narrador omniscient de la primera és canviat per la veu del forense que narra les seves experiències ocorregudes 50 anys després dels fets explicats a la primera part de la novel·la.

HISTÒRIA DE CATALUNYA

El segrest del rei ens acosta episodis de la lluita antifranquista i determinats moments significatius de la història del nostre país, com és ara la vaga dels tramvies del 1951. També inclou evocacions i recomanacions gastronòmiques, records de les vivències del periodista Jaume Arias, de la visita de Frank Sinatra a Barcelona, etcètera.

Al llarg de tota l'obra l'autor no empra circumlocucions ni crea metàfores. Utilitza unes expressions concises i directes. Si el disseny de la sobrecoberta que mostra un fragment de la pintura *Época extraña*, d'Eduardo Úrculo, és una delícia que convida a obrir el llibre, les primeres pàgines d'aquest relat que entreté inviten a continuar llegint. L'última frase de la novel·la de Màrius Carol, “Res no és el que sembla”, és una sentència que el lector pot extreure de les actituds i dels fets narrats a *El segrest del rei*.

NARRATIVA

Ignacio Martínez de Pisón,
El tiempo de las mujeres.
Anagrama. Barcelona, 2003.

Hi ha escriptors distants i extemporanis, els seus mons queden a l'altra banda de nosaltres mateixos i d'això, de vegades, en diem exotisme. La literatura recent n'està plena, sobretot perquè tenim a l'abast imatges de l'univers sencer, però ja no sabem interpretar-lo. No és estrany, doncs, que qualsevol escriptor del barri més proper ens pugui resultar exòtic.

També ens trobem amb escriptors volgudament realistes. Els seus motius literaris se't queden enganxats a la pell, com si cremessin. L'experiència ens diu que no hi ha res de més ambigu que declarar-se realista. Per això la lluita contra una definició estreta de realisme sembla fonamental per parlar d'Ignacio Martínez de Pisón. Determinats autors reivindiquen el realisme com a proposta estètica, però també és cert que les dificultats per transcendir el significat simplista de la paraula transformen el concepte en una arma de doble tall. Potser és el mo-

ment de recordar les realitats polièdriques de Borges o els abellers de Ribeyro, amb aquestes cel·les que produeixen mels de diferents textures i colors per a la cambra de l'abella reina, l'única Realitat amb majúscules que els ha estat permesa a les obreres.

Si trobem un missatge clar a les diverses veus que han parlat del tema és aquest: no hi ha realisme sense el món dels somnis. Això fa que l'escriptura és dilueixi en l'ull multifacètic d'un insecte, que avancem entre claroscurs, com si habitéssim un quadre de Caravaggio. Quan Martínez de Pisón va publicar la seva primera novel·la, *La ternura del dragón* (1985), es va fer evident que defugia les simplicitats, que la visió plural de personatges i situacions el convertirien en una de les veus més destacades de la nova narrativa. Durant més de 15 anys, l'autor ens ha donat noves mostres del seu particular univers: els últims badalls del franquisme i la transició a la democràcia. Qui l'hagi seguit

CRISTINA CALDERER

Ignacio Martínez de Pisón

amb atenció tindrà les seves fites particulars, que jo resumiria en tres: *La ternura del dragón*, *Carreteras secundarias* i aquesta nova *El tiempo de las mujeres*.

Mentre *La ternura del dragón* retratava com poques novel·les en els últims 20 anys els mons de la infantesa, amb aquesta barreja de màgia i realitat que sempre els acompanyen, *Carre-*

teras secundarias funcionava com a excel·lent mostruari de la idea de llibertat que circulava al final del franquisme: el barrut simpàtic, la noia moderna amb vicis adquirits, l'adolescent que intueix la fi d'una manera de viure, més que estranya, una mica ridícula. Aquests eren els personatges d'una novel·la que va proporcionar a l'autor certa fama mediàtica. En part gràcies a la versió cinematogràfica, estimable, per cert, d'Emilio Martínez-Lázaro. Que no és qüestió d'enganyar-nos sobre la influència de la literatura!

AMB FORÇA RENOVADA

Però de cop i volta, tot i que ja l'anunciaven els últims llibres publicats per Martínez de Pisón, ens arriba a les mans *El tiempo de las mujeres*. Amb ella, tota l'obra anterior pren nova força, com si passés a formar part d'un ambiciós projecte que comença a donar els fruits que s'esperaven. Perquè si bé la narrativa de l'autor brillava sempre a gran altura, de vegades amb les millors pàgines

realistes des de Juan Marsé, li mancava una profunditat moral que traspua amb escreix aquesta nova novel·la.

Calidoscopi dels primers anys de la democràcia a través de la mirada de tres germanes que tenen una visió diferent i, a la vegada, complementària de la seva època, *El tiempo de las mujeres* alterna capítol rere capítol les seves veus narratives en primera persona per explicar-nos els problemes, dèries i somnis de l'adolescència. El repte més difícil de l'autor ha estat la creació d'aquests monòlegs que van construint la novel·la pas a pas, complementant històries i sensacions, reescriuint una època tan propera i, alhora, situada a anys llum de la nostra realitat actual. S'ha de dir que Martínez de Pisón se'n surt amb excel·lent, d'aquest repte, que els personatges de María, Carlota i Paloma, per la seva complexitat, tot i l'objectiu que l'autor els atorga –estructurar la novel·la, obrir camins per a la intervenció del lector–, tenen aquesta textura en tres dimensions que converteix una novel·la en una altra realitat paral·lela a la nostra.

Dones a la nebulosa de la Transició

XULIO RICARDO TRIGO